

Societatea cooperativă reglementată de Legea nr. 1/2005. Delimitări și interferențe în raport cu alte tipuri de societăți comerciale sau necomerciale

Prof. univ dr. Viorel Găină
Asist. univ. drd. Alexandru – Mihnea Găină*

Cooperative societies are association' structures which have their own juridical personality. They have common features with the other societies, but they react differently in their relationships with the, other societies, whether trading ones or not. The juridical ground of cooperative societies is the contract, but yet they act in the quality of a trader.

Key words: juridical determining, juridical status.

Cuvinte cheie: determinare juridică, caracter juridic.

1. Noțiunea societății cooperative. Cadrul de reglementare juridică privind societatea cooperativă este conturat de două categorii de reglementări și anume: a) reglementări comune; b) reglementări auxiliare. Reglementările generale privind societatea cooperativă sunt cuprinse în Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperativei. În actul normativ menționat există dispoziții cu privire la societatea cooperativă care se referă la: a) formele societății cooperative (art. 4 din Legea nr. 1/2005); b) constituirea societății cooperative (art. 7-33 din Legea nr. 1/2005); c) organizarea și funcționarea societății cooperative (art. 34-81 din Legea nr. 1/2005); d) încetarea existenței societății cooperative (art. 82-88 din Legea nr. 1/2005).

Reglementările generale privind societatea cooperativă reprezintă dreptul comun în această materie, fiind aplicabile tuturor formelor de societate cooperativă indiferent de domeniul acestora. Reglementările auxiliare privind societatea cooperativă sunt reglementări de sprijin sau în completarea reglementărilor generale atunci când acestea sunt insuficiente și când legea generală în materie face trimitere la asemenea dispoziții în completare.

În Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperației întâlnim dispoziții care trimit în completare la alte reglementări și anume: a) prin art. 20 din Legea nr. 1/2005 cuprins în capitolul I denumit „Constituirea societății cooperative” se dispune că prevederile art. 46-59 și ale art. 60, 63, 64 din Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale se aplică în mod corespunzător și societăților cooperative; b) prin art. 88 din Legea nr. 1/2005, cuprins în Capitolul X denumit „Lichidarea societății cooperative” se dispune că sunt aplicabile lichidării societăților cooperative și dispozițiile art. 253-255 și ale art. 257-260 din Legea nr.

* Autorii sunt cadre didactice la Facultatea de Drept și Științe Administrative din cadrul Universității din Craiova. Les caractéristiques des sociétés coopératives réglementées par la Loi nr.1/2005 concernant l'organisation et la fonction de la coopération et delimitation et interférences par rapport avec d'autres types de sociétés commerciales ou non commerciales. Cuvinte cheie: cooperativă, determinare juridică, caracter juridic

31/1990 privind societățile comerciale; c) prin art. 33 din Legea nr. 1/2005 se dispune că: 1) între societatea cooperativă și membrul cooperatist pot exista următoarele categorii de raporturi, adică: raporturi patrimoniale concretizate prin obligația membrului cooperatist de a depune părțile sociale și (sau) aporturi în natură; raporturi de muncă în cazul membrilor cooperatori asociați la muncă și capital în temeiul contractului individual de muncă încheiat sau al convenției individuale de muncă încheiată cu societatea cooperativă, raporturi comerciale cooperatiste pentru livrările de produse și prestările de servicii efectuate de membrul cooperatist pentru societatea cooperativă în calitate de agent economic independent; 2) veniturile din activitățile independente ale membrului cooperatist se impozitează pe baza reglementărilor fiscale stabilite pentru impozitul pe venit; 3) pentru societățile cooperative raporturile de muncă ale membrilor cooperatori se pot reglementa prin lege specială.

Din cele menționate se poate observa că societățile cooperative îi pot fi aplicate ca reglementări subsidiare prevederi ale următoarelor acte normative: a) Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale; b) Codul Civil; c) Codul comercial; d) Codul muncii.

În art. 7 din Legea nr. 1/2005 se prevede că „societatea cooperativă este o asociație autonomă de persoane fizice și (sau) juridice după caz, constituită pe baza consimțământului liber exprimat de acestea, în scopul promovării intereselor economice, sociale, culturale ale membrilor cooperatori fiind deținută în comun și controlată democratic de către membrii săi în conformitate cu principiile cooperatiste”.

Prevederile art. 7 din Legea nr. 1/2005 nu acoperă întreaga dimensiune a societăților cooperative, deoarece în continuare în legea menționată mai există dispoziții care conturează noțiunea de societate cooperativă și care trebuie avute în vedere la elaborarea unei definiții a acesteia.

Considerăm că pentru a identifica toate elementele pe care se fundamentează o definiție a societății cooperative trebuie să fie prezentate toate dispozițiile care pot concura la determinarea acestui concept și anume:

a) societatea cooperativă este o asociație de persoane fizice și (sau) juridice după caz constituită pe baza consimțământului liber exprimat de acestea, în scopul promovării intereselor economice, sociale, culturale ale membrilor cooperatori fiind deținută în comun și controlată democratic de către membrii săi în conformitate cu principiile cooperatiste (art. 7(1) din Legea nr. 1/2005); b) societatea cooperativă este un agent economic cu capital privat (art. 7(2) din Legea nr. 1/2005); c) în vederea realizării scopului pentru care s-a constituit societatea cooperativă poate desfășura orice activități permise de lege (art. 8 (1) din Legea nr. 1/2005); d) capitalul social al societății cooperative este variabil și nu poate fi mai mic de 500 lei (art. 9(1) din Legea nr. 1/2005); e) capitalul social al societății cooperative se divide în părți sociale egale a căror valoare nominală se stabilește prin actul constitutiv și care nu poate fi mai mică de 10 lei (art. 9(3) din Legea nr. 1/2005); f) un membru cooperatist poate deține părți sociale în limita și în condițiile prevăzute de actul constitutiv, fără a putea depăși 20% din capitalul social (art. 11 din Legea nr. 1/2005); g) numărul minim de membrii cooperatori ai unei societăți

cooperative se stabilește prin statut, dar nu este mai mic de 5 (art. 12 din Legea nr. 1/2005); h) aporturile în numerar sunt obligatorii la constituirea societăților cooperative, iar aporturile în natură sunt admise la societățile cooperative, nefiind însă admise aporturile în creanțe (art. 13 din Legea nr. 1/2005); i) societatea cooperativă cu sediul în România este persoană juridică română de la data înmatriculării în registrul comerțului (art. 14(9), art. 17 din Legea nr. 1/2005); j) obligațiile societății cooperative sunt garantate cu patrimoniul acesteia (art. 25(1) din Legea nr. 1/2005); k) membrii cooperatori sunt ținuți pentru obligațiile societății cooperative în limita aportului subscris de fiecare (art. 25(2) din Legea nr. 1/2005); l) membrii cooperatori au dreptul să beneficieze de facilitățile și serviciile oferite de societatea cooperativă și să primească dividende din profitul anual, proporțional cu participarea la capitalul social (art. 31 lit. c-d din Legea nr. 1/2005); m) între membrii cooperatori și societatea cooperativă pot exista următoarele categorii de raporturi: 1) raporturi patrimoniale concretizate prin obligația membrului cooperador de a depune părțile sociale și(sau) aporturile în natură (art. 33(1) lit. a din Legea nr. 1/2005); 2) raporturi de muncă, în cazul membrilor cooperatori asociați la muncă și capital (art. 33(1) lit. b din Legea nr. 1/2005); 3) raporturi comerciale cooperatiste pentru livrările de produse și prestările de servicii efectuate de membrul cooperador pentru societatea cooperativă în calitate de agent economic independent (art. 33(1) lit. c din Legea nr. 1/2005).

Având în vedere conținutul dispozițiilor mai înainte enunțate apreciem că elementele care pot sta la baza elaborării unei definiții a societății cooperative sunt: societatea cooperativă este o persoană juridică înființată prin act constitutiv adoptat de către fondatorii persoane fizice și(sau) juridice în număr minim de 5; societatea cooperativă are ca suport patrimonial, la constituire capitalul social format prin aporturile în numerar sau în natură aduse de către fondatori, capital social care trebuie să aibă o valoare minimă de 500 lei și care trebuie să fie divizat în părți sociale egale cu valoare nominală minimă de 10 lei; societatea cooperativă are ca obiect desfășurarea oricăror activități economice permise de lege, adică fapte de comerț; societatea cooperativă are ca scop promovarea intereselor economice, sociale și culturale ale membrilor cooperatori (obținerea de profituri; distribuirea de dividende către membrii cooperatori; acordarea de facilități membrilor cooperatori; oferirea de servicii membrilor cooperatori); răspunderea pentru obligațiile societății cooperative este asigurată în principal cu patrimoniul cooperativei și în subsidiar cu aporturile aduse de către cooperatori.

Față de cele arătate considerăm că societatea cooperativă este o persoană juridică înființată prin acordul de voință a cel puțin cinci persoane fizice și (sau) juridice în raport de gradul cooperativei, materializat în actul constitutiv, în temeiul căruia fondatorii se înțeleg să pună în comun aporturi în numerar și (sau) în natură, după caz pentru constituirea unui capital social cu o valoare totală minimă de 500 lei, divizat în părți sociale egale, cu o valoare minimă de 10 lei, pentru efectuarea de operațiuni economice (fapte de comerț) specifice obiectului de activitate determinat prin actul constitutiv, cu scopul de a realiza și împărți profituri și de a beneficia de facilități și servicii și în care răspunderea pentru obligațiile sociale este

garantată în principal cu patrimoniul social și în subsidiar cu răspunderea membrilor cooperatori în limitele aportului subscris de fiecare.

2. Caracterele juridice ale societății cooperative. Enumerarea caracterelor juridice ale societății cooperative. Societatea cooperativă reglementată de Legea nr. 1/2005 are următoarele caractere juridice: este persoană juridică înființată prin asocierea a cel puțin cinci persoane fizice și (sau) juridice, materializată în actul constitutiv; capitalul social al societății are o limită minimă de 500 lei și este structurat în fracțiuni denumite părți sociale egale cu valoare minimă de 10 lei; obiectul de activitate al societății constă în efectuarea de operațiuni economice (fapte de comerț) permise de lege și supuse regimului de autorizare prevăzut de legislația specifică; scopul urmărit de către membrii societății cooperative este promovarea intereselor economice, sociale și culturale; garantarea obligațiilor sociale este asigurată în principal cu patrimoniul social și în subsidiar cu răspunderea în limitele aportului subscris de către fiecare membru cooperativ.

Calitatea de persoană juridică. Calitatea de persoană juridică a societății cooperative este consacrată prin lege și se dobândește la data înmatriculării sale în registrul comerțului (art. 14(9) și art. 17 din Legea nr. 1/2005).

Societatea cooperativă întrunește cerințele pentru a fi persoană juridică¹, deoarece constituirea sa trebuie să fie dominată de:

a) existența patrimoniului propriu²(art.16 lit f-g din Legea nr. 1/2005); b) existența organizării de sine stătătoare³ (art. 16 lit.i, j, m și art. 34 – 58 din Legea nr. 1/2005); c) existența scopului propriu⁴ (art.16 lit. e din Legea nr. 1/2005).

¹ Pentru condițiile ca o structură organizatorică să fie persoană juridică a se vedea art. 26 lit. e din Decretul nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și juridice în care se dispune că este persoană juridică o organizație „care are o organizare de sine stătătoare și un patrimoniu propriu afectat realizării unui anumit scop în acord cu interesul obștesc.”

² Prin art. 16 lit. f-g din Legea nr. 1/2005 se dispune că actul constitutiv al unei societăți cooperative trebuie să cuprindă și: 1) „capitalul social subscris și vărsat cu menționarea aportului fiecărui membru cooperativ în numerar sau în natură, valoarea aportului în natură și modul evaluării” (lit. f); 2) numărul și valoarea nominală a părților sociale precum și numărul părților sociale atribuite fiecărui membru cooperativ pentru aportul său” (lit.g)

³ În art.16 din Legea nr. 1/2005 se dispune că actul constitutiv trebuie să prevadă: 1) numele, prenumele, codul numeric personal, locul și data nașterii, domiciliul, cetățenia membrului cooperativ persoană fizică: denumirea, sediul, naționalitatea și codul unic de înregistrare ale membrului cooperativ persoană juridică (lit. a); 2) forma și gradul societății cooperative (lit. b); 3) denumirea societății cooperative (lit. c); 4) sediul societății cooperative (lit.d); 5) numele și prenumele, codul numeric personal, locul și data nașterii, domiciliul și cetățenia administratorilor persoane fizice; denumire, sediul, naționalitatea și codul unic de înregistrare ale administratorilor persoane juridice (lit. i); 6) numele și prenumele codul numeric personal, locul și data nașterii, domiciliul și cetățenia cenzorilor (lit.j); 7) modul de convocare a adunării generale a membrilor cooperatori, atribuțiile acestora și condițiile de valabilitate a hotărârilor sale (lit.m); 8) sedii secundare – sucursale, agenții, reprezentanțe sau alte asemenea unități fără personalitate juridică, atunci când se înființează odată cu societatea cooperativă sau condițiile pentru înființarea lor ulterioară dacă se are în vedere o atare înființare (lit. n).

⁴ Actul constitutiv al societății cooperative trebuie să prevadă potrivit art. 16 lit. e din Legea nr. 1/2005 obiectul de activitate al societății cooperative cu precizarea domeniului și a activității

Numărul minim de membrii cooperatori ai unei societăți cooperative se stabilește prin statut, dar nu este mai mic de 5 (art. 12 din Legea nr. 1/2005). Membrii fondatori ai societății cooperative sunt persoanele fizice sau persoanele juridice care semnează actul constitutiv al acesteia. Societatea cooperativă de gradul 1 este persoana juridică constituită de persoane fizice, iar societatea cooperativă de gradul 2 este persoana juridică constituită din societăți cooperative de gradul 1, în majoritate și alte persoane fizice sau juridice (art. 6 lit. 1 – m din Legea nr. 1/2005). Societatea cooperativă se constituie prin contract de societate și statut care pot fi încheiate sub forma unui înscris unic denumit act constitutiv (art. 14 din Legea nr. 1/2005).

Capitalul social minim. Societatea cooperativă trebuie să aibă la constituire un capital social minim de 500 lei, divizat în părți sociale egale cu valoare nominală minimă de 10 lei. Capitalul social minim trebuie subscris și vărsat integral la data înființării societății cooperative⁵.

Obiectul de activitate. Pentru realizarea scopului pentru care s-a constituit societatea cooperativă poate desfășura orice activități permise de lege. Cum societatea cooperativă este un agent economic cu capital privat domeniul și activitatea principală a societății cooperative sunt de natură economică și se circumscriu în sfera faptelor de comerț⁶.

Scopul asocierii membrilor în societatea cooperativă. Asocierea membrilor în societatea cooperativă are ca scop promovarea intereselor economice, sociale și culturale ale acestora. Ei pot să beneficieze de facilitățile și serviciile oferite de societatea cooperativă și să primească dividende din profitul anual proporțional cu participarea la capitalul social⁷.

Garantarea obligațiilor sociale. Obligațiile societății cooperative sunt garantate în principal cu patrimoniul social. Membrii cooperatori răspund subsidiar pentru obligațiile societății cooperative în limita aportului subscris de fiecare⁸.

3. Delimitări și interferențe între societatea cooperativă și societatea civilă reglementată de Codul civil. În Codul civil român în art. 1491 se dispune că: „Societatea este un contract prin care două sau mai multe persoane se învoiesc să pună ceva în comun, cu scopul de a împărți foloasele ce ar deriva.” În continuare în același cod se dispune că: „Orice societate trebuie să aibă un ce licit și să fie contractată spre folosul comun al părților. Fiecare membru al unei societăți trebuie să pună în comun sau bani sau alte lucruri sau industria sa”.

Pornindu-se de la prevederile Codului Civil în materie de societate în literatura juridică au fost avansate mai multe definiții precum:

principale. În vederea realizării scopului pentru care s-a constituit societatea cooperativă poate desfășura orice activitate permisă de lege (art. 8 din Legea nr. 1/2005).

⁵ A se vedea art. 9 din Legea nr. 1/2005

⁶ A se vedea art. 7(2) din Legea nr. 1/2005

⁷ În acest sens, art. 31 lit. b – c din Legea nr. 1/2005

⁸ În acest sens, art. 25 (1)(2) din Legea nr. 1/2005

„societatea civilă este o entitate patrimonială indiviză constituită în mod voluntar, prin asocierea a două sau mai multe persoane fizice și sau juridice și afectată realizării scopului lucrativ comun prevăzut în contractul de societate”⁹;

„societatea civilă este un contract prin care două sau mai multe persoane se obligă fiecare față de celelalte să pună în comun și material și (sau) de muncă spre a constitui un fond și să desfășoare împreună o activitate în vederea atingerii unui scop patrimonial comun, foloasele sau pierderile fiind împărțite între ele”¹⁰;

În baza primei definiții s-a afirmat că societatea civilă ar avea următoarele caractere: a) este o uniune de persoane și valori patrimoniale; b) este o entitate patrimonială indiviză nefiind persoană juridică; c) este o entitate indiviză autonomă; d) este o entitate cu scop lucrativ.

În cea de-a doua definiție societatea civilă este limitată și determinată la actul ei constitutiv care este contractul de societate, atribuindu-i-se caracterele acestuia și anume: caracterul plurilateral; caracterul oneros; caracterul comutativ; caracterul consensual.

Considerăm că evaluarea corectă a societății civile nu trebuie să fie făcută prin limitarea acesteia la nivelul actului ei constitutiv, ci prin determinarea ei ca entitate juridică având valențe patrimoniale indivize autonome și scop lucrativ, nefiind însă persoană juridică.

Între societatea cooperativă și societatea civilă există următoarele interferențe: ambele societăți au aceeași esență, deoarece sunt entități juridice care grupează bunuri și persoane în scop economic; ambele societăți se constituie prin act constitutiv care materializează voința celor care le constituie; ambele societăți au scop lucrativ deoarece se urmărește de către asociat obținerea și împărțirea de beneficii.

Între societatea cooperativă și societatea civilă există următoarele delimitări: de obiect, în sensul că natura operațiunilor pe care le realizează este diferită adică: 1) societatea civilă exercită preponderent operațiuni de natură civilă; 2) societatea cooperativă exercită preponderent operațiuni de natură comercială; de personalitate juridică, în sensul că: 1) societatea civilă este fără personalitate juridică; 2) societatea cooperativă este cu personalitate juridică; de condiții de constituire și funcționare în sensul că: 1) societatea civilă poate avea numai formă de contract; 2) societatea cooperativă poate avea forma juridică stabilită de lege (societate cooperativă de gradul 1; societate cooperativă de gradul 2).

4. Interferențe și delimitări între societatea cooperativă și societatea comercială reglementată de Legea nr. 31/1990. Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale nu definește societatea comercială, dar precizează că persoanele fizice și persoanele juridice se pot asocia și pot constitui societăți comerciale în vederea efectuării de acte de comerț¹¹.

⁹ A se vedea : D. A. Popescu, Contractul de societate, Ed. Lumina Lex, București, 1996, p. 73 - 74

¹⁰ A se vedea : Fr. Deak, Tratat de drept civil, Contracte speciale, Ed. Actami, București, 1996, p. 356 ; S. D. Cărpenu, Drept comercial român, Ed. All Beck, București, 2000, p. 144 - 145

¹¹ A se vedea art. 1 din Legea nr. 31/1990

Există în același act normativ în continuare dispoziții privind: a) constituirea societății comerciale (art. 5 – 64); b) funcționarea societății comerciale (art. 65 – 74); c) modificarea actului constitutiv al societății comerciale (art. 199 – 216); d) reorganizarea prin fuziune sau divizare (art. 232 – 245); e) dizolvarea societății comerciale (art. 222 – 232); f) lichidarea societății comerciale (art. 246 – 255). Societatea comercială este persoană juridică de la data înmatriculării în registrul comerțului.¹²

Actul constitutiv¹³ al societății comerciale poate fi: a) contractul de societate (ex.: societatea în nume colectiv; societatea în comandită simplă); b) statutul (ex.: societatea cu răspundere limitată cu unic asociat); c) contractul și statutul (ex.: societatea pe acțiuni; societatea în comandită pe acțiuni; societatea cu răspundere limitată).

Actul constitutiv al societății comerciale trebuie să prevadă: a) clauze privind capitalul social, adică aporturile asociaților în cuantumul total, forma scrisă, forma vărsată, modul de divizare, numărul și valoarea nominală a acțiunilor sau părților sociale (art. 7 lit. d și art. 8 lit. f din Legea nr. 31/1990); b) clauze privind obiectul de activitate cu precizarea domeniului și a activității principale, adică faptele de comerț pe care societatea le va desfășura (art. 7 – 8 lit. c din Legea nr. 31/1990); c) clauze privind participarea asociaților la beneficii și pierderi (art. 7 lit. f și art. 8 lit. g din Legea nr. 31/1990).

În raport de prevederile Legii nr. 31/1990 în literatura juridică au fost elaborate definiții care au conturat fizionomia juridică a societății comerciale. Astfel, asemenea evaluări au fost exprimate în sensul că: „societatea comercială poate fi definită ca o grupare de persoane constituită pe baza unui contract de societate și beneficiind de personalitate juridică în care asociații se înțeleg să pună în comun anumite bunuri pentru exercitarea unor fapte de comerț, în scopul realizării și împărțirii beneficiilor rezultate”¹⁴; „definim societatea comercială ca fiind o persoană juridică cu scop economic înființată într-una din formele prevăzute de legea comercială și având ca obiect de activitate exercitarea faptelor de comerț prevăzute în actele sale constitutive”¹⁵; „societatea comercială este prin urmare acea entitate (grupare) cu personalitate juridică constituită potrivit legii prin actul de voință al asociaților în scopul obținerii de beneficii rezultate din acte de comerț”¹⁶; „societatea comercială poate fi definită ca o întreprindere pe care una sau mai multe persoane o organizează prin actul constitutiv, în vederea realizării de beneficii ca subiect de drept autonom sau și fără această însușire afectându-i bunurile necesare pentru a îndeplini actele și faptele de comerț specifice obiectului statuar de activitate”¹⁷; „societatea comercială reglementată de Legea nr. 31/1990 poate fi definită ca o persoană juridică înființată într-una din formele prevăzute de lege prin manifestarea de voință a uneia sau mai multor persoane fizice sau (și)

¹² A se vedea art. 40 din Legea nr. 31/1990

¹³ A se vedea art. 5 din Legea nr. 31/1990

¹⁴ S. D. Căpenaru – Drept comercial român, Ed. All Beck, București, 2000, p. 144

¹⁵ D.A. Popescu – Contractul de societate, Ed. Lumina Lex, București, 1996, p. 73

¹⁶ R.P. Vonica – Dreptul societăților comerciale, Ed. Lumina Lex, București, 2000, p. 34

¹⁷ O. Căpățână – Societățile comerciale, Ed. Lumina Lex, București, 1991, p. 35

juridice materializată în actul constitutiv în temeiul căruia participanții înțeleg să pună în comun anumite aporturi pentru a efectua fapte de comerț specifice obiectului de activitate, în scopul realizării și împărțirii beneficiilor care vor rezulta”¹⁸

Din conținutul definițiilor enunțate se poate observa că în ciuda micilor diferențieri terminologice, societatea comercială are următoarele trăsături: a) este persoană juridică; b) are la bază actul constitutiv de natură contractuală; c) are ca obiect efectuarea de fapte de comerț; d) are ca suport patrimonial aporturile puse în comun de către asociați; e) are ca scop realizarea și împărțirea de beneficii.

Între societatea cooperativă și societatea comercială reglementată de Legea nr. 31/1990 există următoarele interferențe: a) ambele societăți sunt persoane juridice cu statut de comerciant înființate în forma prevăzută de lege; b) ambele societăți se constituie prin act constitutiv care materializează voința celor care le constituie; c) ambele societăți au ca obiect efectuarea de fapte de comerț; d) ambele societăți au scop lucrativ, iar asociații urmăresc obținerea și împărțirea de beneficii.

Societatea cooperativă și societatea comercială reglementată de Legea nr. 31/1990 se delimitează prin: formă juridică în sensul că: 1) societatea cooperativă se poate constitui doar în două forme (ex.: societatea cooperativă de gradul 1; societatea cooperativă de gradul 2); 2) societatea comercială se poate constitui în cinci forme (ex.: societate în nume colectiv; societate în comandită simplă; societate pe acțiuni; societate în comandită pe acțiuni; societate cu răspundere limitată); scopul asocierii în sensul că: 1) asociații din societatea cooperativă urmăresc promovarea intereselor lor economice, sociale, culturale (ex.: obținerea de dividende; obținerea de facilități; obținerea de servicii); 2) asociații din societatea comercială urmăresc realizarea și împărțirea numai de beneficii.

5. Interferențe și delimitări între societatea cooperativă și asociațiunea în participațiune reglementată de Codul comercial român. Asociațiunea în participațiune este reglementată juridic de prevederile art. 251 – 256 din Codul comercial român. Potrivit art. 251 din Codul comercial „asociațiunea în participațiune are loc atunci când un comerciant sau o societate comercială acordă uneia sau mai multor persoane ori societăți o participare în beneficiile și pierderile uneia sau mai multor operațiuni, sau chiar asupra întregului comerț.”

Considerăm că prin asociațiunea în participațiune se înțelege acel contract prin care două sau mai multe persoane convin ca una dintre acestea care are calitatea de comerciant să acorde celorlalte o participare la beneficiile și pierderile uneia sau mai multor operațiuni comerciale sau asupra unui întreg fond de comerț în funcție de cotele stabilite de către participanți avându-se în vedere aportul de participare, aportul la asociere și alte elemente de evaluare luate în considerare de părți la încheierea contractului.¹⁹

¹⁸ V. Găină – Curs de drept comercial român, Ed. Universitaria Craiova, 2003, p. 201

¹⁹ A se vedea și: C. Ștefan, E. Casandra, Asociația în participațiune, RDC, nr. 12/1998, p. 75 ; I. Terța, Asociația în participațiune: Reglementare ; Noțiuni ; Jurisprudență ; Comentariu critic. RDC nr. 10/1999, p. 67 ; V Găină – Regimul juridic al noțiunii de asociere în dreptul comercial român ; N.

Administrarea asociațiunii în participațiune poate fi făcută de câte unul dintre asociați sau de către toți asociații împreună în raport de convenția lor.

Asociațiunea în participațiune are următoarele caractere juridice: a) este o asociere comercială fără personalitate juridică; b) este lipsită de formă socială; c) este lipsită de sediu social; d) este lipsită de patrimoniu propriu; e) este lipsită de capital social propriu; f) este scutită de formalitățile legale de constituire, ca în cazul altor tipuri de societăți comerciale.

Între societatea cooperativă și asociațiunea în participațiune reglementată de Codul comercial există următoarele interferențe: ambele societăți sunt forme asociative comerciale; ambele societăți au ca obiect efectuarea de fapte de comerț; ambele societăți au scop lucrativ, iar asociații urmăresc obținerea și împărțirea de profituri; în ambele societăți părțile care se asociază pot fi persoane fizice și (sau) juridice comercianți și necomercianți

Societatea cooperativă se delimitează de asociațiunea în participațiune prin: forma juridică în sensul că societatea cooperativă se constituie numai ca persoană juridică, în timp ce asociațiunea în participațiune este o asociere fără personalitate juridică; scopul asocierii în sensul că: 1) asociații din societatea cooperativă urmăresc promovarea intereselor lor economice, sociale, culturale (ex.: obținerea de dividende; obținerea de facilități; obținerea de servicii); 2) asociații din asociațiunea în participațiune urmăresc numai realizarea și împărțirea de beneficii; firma socială proprie în sensul că societatea cooperativă are o denumire proprie sub care-și exercită operațiunile economice în timp ce asociațiunea în participațiune se folosește de firma unuia dintre asociații săi. Pe de altă parte, sediul social propriu în sensul că societatea cooperativă are un sediu social propriu în timp ce asociațiunea în participațiune se folosește de sediul unuia dintre asociați; patrimoniul social în sensul că societatea cooperativă are un patrimoniu propriu în timp ce asociațiunea în participațiune nu devine proprietara bunurilor aduse ca aport; formalitățile legale de constituire în sensul că societatea cooperativă parcurge anumite etape obligatorii de constituire (ex.: etapa contractuală, etapa judiciară, etapa de publicitate, înmatriculare și înscriere fiscală) pe care asociațiunea în participațiune fiind un simplu contract nu trebuie să le parcurgă.

6. Interferențe și delimitări față de societatea agricolă civilă cu personalitate juridică reglementată de Legea nr. 36/1991. În sens larg agricultura cuprinde operațiuni de cultivare a terenurilor, horticultura, floricultura, silvicultura, piscicultura, creșterea animalelor. Exploatarea terenurilor agricole poate fi făcută în regimul Legii nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură, în următoarele forme: a) asociația simplă fără personalitate juridică (art. 2 alin.1 din Legea nr. 36/1991); b) societatea civilă agricolă în condițiile prevăzute de Codul civil (art. 2 alin. 4 din Legea nr. 36/1991); c) societăți comerciale în condițiile Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale

Tândareanu, Contractul de asociere în participațiune ; Dreptul nr. 5/1995, p. 12 ; V. Rebreanu, Asociațiunea în participațiune între tradiție și actualitate, RDC, nr. 4/1995, p. 112.

(art. 3 din Legea nr. 36/1991); d) societăți agricole cu personalitate juridică în condițiile Legii nr. 36/1991 (art. 4 din Legea nr. 36/1991).

Societatea agricolă cu personalitate juridică este o societate de tip privat care se constituie prin asocierea a cel puțin 10 persoane fizice care pun în comun unelte agricole, utilaje, mijloace materiale și bănești, animale, terenuri și care pot fi aduse în societate în proprietate cu excepția terenurilor, sau în folosință pentru formarea capitalului social cu intenția de a desfășura activități de exploatare a pământului, creșterea animalelor, realizarea de investiții agricole, îmbunătățiri funciare, prelucrarea și valorificarea produselor agricole și în care capitalul social este divizat în părți sociale cu valoare unică de 1 leu fiecare, cu scopul de a obține și împărți profituri și în care obligațiile societății agricole sunt garantate în principal cu patrimoniul social și în subsidiar cu răspunderea asociaților în limita părților sociale.

Caracterele juridice ale societății agricole civile cu personalitate juridică sunt: a) este o asociere civilă cu personalitate juridică; b) obiectul asocierii constă în efectuarea de operațiuni agricole civile; c) scopul asocierii este obținerea și împărțirea de profituri; d) capitalul social nu are o valoare minimă determinată; e) obligațiile societății sunt garantate în principal cu patrimoniul social și în limita părților cu răspunderea solidară a asociaților; f) numărul minim de asociați este de 10 persoane fizice.

Între societatea cooperativă și societatea agricolă civilă cu personalitate juridică există următoarele interferențe: ambele tipuri de societăți sunt forme asociative cu personalitate juridică; ambele tipuri de societăți sunt lucrative, iar asociații urmăresc obținerea și împărțirea de profituri; în ambele tipuri de societăți asociații pot fi persoane fizice; în ambele tipuri de societăți răspunderea pentru obligațiile sociale este garantată în principal cu patrimoniul social și în subsidiar cu răspunderea în limita aportului asociaților; în ambele tipuri de societăți trebuie să existe un număr minim de asociați.

Între societatea cooperativă și societatea agricolă civilă cu personalitate juridică există următoarele delimitări: obiectul exclusiv civil al societății agricole cu personalitate juridică față de obiectul comercial al societății cooperative; scopul asocierii în sensul că: 1) asociații din societatea cooperativă urmăresc promovarea intereselor lor economice, sociale și culturale; 2) asociații din societatea agricolă civilă cu personalitate juridică urmăresc numai realizarea și împărțirea beneficiilor; calitatea de persoane fizice sau juridice a asociaților în sensul că în societatea agricolă civilă cu personalitate juridică pot fi asociați numai persoane fizice, în timp ce în societatea cooperativă de gradul 2 pot fi asociați și persoane juridice; limitarea aducerii ca aport a terenurilor doar în folosință în societatea agricolă civilă cu personalitate juridică, în timp ce în societatea cooperativă acestea pot fi aduse și în proprietate.

7. Formele societății cooperative. Enumerare. Societatea cooperativă se poate constitui în următoarele forme: a) societate cooperativă de gradul 1; b) societate cooperativă de gradul 2. Societatea cooperativă de gradul 1 este persoană juridică constituită de persoane fizice (art.6 lit. 1 din Legea nr. 1/2005). Societatea

cooperativă de gradul 2 este persoana juridică constituită din societăți cooperative de gradul 1 în majoritate și alte persoane fizice sau juridice, în scopul integrării pe orizontală sau pe verticală a activității economice desfășurate de acestea (art. 6 lit. m din Legea nr. 1/2005).

Participarea cumulată a societăților cooperative de gradul 1 la constituirea capitalului social al societății cooperative de gradul 2 nu poate fi mai mică de 67% (art. 10 din Legea nr. 1/2005). În privința societății cooperative de gradul 1, în art. 4 din Legea nr. 1/2005 se dispune că aceasta se poate constitui în una din următoarele „forme”: a) societate cooperativă meșteșugărească; b) societate cooperativă de consum; c) societate cooperativa de valorificare; d) societate cooperativa agricolă; e) societate cooperativa de locuițe; f) societate cooperativa pescărească; g) societate cooperativa de transporturi; h) societate cooperativa forestieră; i) societate cooperativa de altă formă.

Considerăm că terminologia „formă” utilizată de legiuitor în exprimarea anterior arătată nu are înțelesul de formă juridică, de entitate diferențiată prin caractere juridice diferite, deoarece se poate observa că suntem în prezența acelorași forme juridice de societate cooperativă, adică de gradul 1, singura diferențiere între varietățile de societăți cooperative de gradul 1 fiind doar cu privire la obiectul de activitate al acestor varietăți.

Cele două forme juridice de societăți cooperative se diferențiază între ele prin calitatea membrilor care le compun în sensul că societățile cooperative de gradul 1 se pot constitui numai de persoane fizice, în timp ce societățile cooperative de gradul 2 se pot constitui în majoritate din societăți cooperative de gradul 1 și alte persoane fizice și (sau) juridice.

Caracterul enumerării. Enumerarea formelor juridice de constituire a societăților cooperative este limitativă. Nu se pot constitui societăți cooperative prin combinarea de elemente de la societatea cooperativă de gradul 1 și societatea cooperativă de gradul 2. Forma societății cooperative trebuie precizată în actul constitutiv (art. 16 lit. e Legea nr. 1/2005).

8. Clasificarea societăților cooperative. Societățile cooperative pot fi clasificate în funcție de anumite criterii. Asemenea criterii pot fi: a) gradul de organizare; b) obiectul de activitate; c) calitatea membrilor cooperatori.

Societățile cooperative pot fi clasificate în raport de anumite criterii astfel: după criteriul gradului de organizare, societățile cooperative pot fi: 1) societăți cooperative de gradul 1; 2) societăți cooperative de gradul 2; după obiectul de activitate societățile cooperative de gradul 1 pot să fie: 1) societăți cooperative meșteșugărești; 2) societăți cooperative de consum; 3) societăți cooperative de valorificare; 4) societăți cooperative agricole; 5) societăți cooperative de locuințe; 6) societăți cooperative pescărești; 7) societăți cooperative de transporturi; 8) societăți cooperative forestiere; 9) societăți cooperative cu oricare alt obiect de activitate; după calitatea de persoană fizică sau juridică a membrilor cooperatori, societățile cooperative pot să fie: 1) societăți cooperative constituite numai din persoane fizice (ex.: societatea cooperativă de gradul 1); 2) societăți cooperative constituite din persoane fizice și juridice (ex.: societăți cooperative de gradul 2).

9. Natura juridică a societății cooperative. Elementele determinante ale naturii juridice a societății cooperative. Determinarea naturii juridice a societății cooperative trebuie fundamentată pe elementele care exprimă caracteristicile juridice ale societății cooperative, adică: a) constituirea sa pe bază de contract de societate; b) statutul de persoană juridică; c) obiectul de activitate constând în efectuarea de operațiuni economice; d) scopul urmărit de către membrii cooperatori prin asociere constând în promovarea intereselor lor economice, sociale și culturale.

La baza constituirii societății cooperative stă actul constitutiv care se compune din contract și statut și care sunt de natură contractuală. Prin actul constitutiv se materializează voința membrilor cooperatori de a constitui societatea cooperativă și se determină drepturile și obligațiile părților care se asociază, precum și organizarea și funcționarea persoanei juridice care este societatea cooperativă. Obiectul și scopul asocierii în societatea cooperativă sunt elementele pe baza cărora se determină natura comercială a asocierii, precum și statutul de comerciant al societății cooperative.

Determinarea naturii juridice a societății cooperative. Considerăm că societatea cooperativă este de natură contractuală deoarece la baza constituirii sale stă voința asociaților. Ei sunt cei care aleg forma juridică a societății cooperative și care hotărăsc în limitele legii condițiile cu privire la organizarea și funcționarea acesteia. Este adevărat că după dobândirea personalității juridice rolul voinței membrilor cooperatori se diminuează deoarece societatea cooperativă acționează ca subiect de drept diferit de membrii cooperatori. Cu toate acestea membrii cooperatori sunt cei care după constituirea societății cooperative au dreptul de a delibera și decide, au dreptul de a modifica sau chiar hotărâ înțetarea existenței acesteia prin dizolvare și lichidare. Considerăm că societatea cooperativă este de natură contractuală, chiar dacă este persoană juridică deoarece contractul nu stă doar la baza constituirii ei, ci și în privința organizării și funcționării acesteia.

Calitatea de comerciant a societății cooperative. O problemă care se poate ridica în privința societății cooperative ca persoană juridică este dacă aceasta este sau nu comerciant. Considerăm că societățile cooperative sunt comercianți persoane juridice.²⁰ În susținerea unei asemenea afirmații pot fi aduse următoarele argumente: societățile cooperative sunt calificate de lege ca „agenți economici cu capital privat”, conceptul de agent economic fiind întrebuințat de lege în sensul de comerciant (art. 7 (2) din Legea nr. 1/2005); societățile cooperative sunt obligate să se înmatriculeze în registrul comerțului ca sistem de evidență și publicitate a comercianților, iar instituirea unei asemenea obligații profesionale specifice comercianților pentru societățile cooperative ne poate conduce la determinarea statutului de comerciant a acestora (art. 12 din Legea nr. 26/1990; art. 14(9) din Legea nr. 1/2005); obiectul de activitate al societății cooperative este în principal exercitarea de activități economice (art. 8(1) din Legea nr. 1/2005); scopul

²⁰ Pentru opinie contrară a se vedea : Cristian Gheorghe – Drept comercial comunitar. Instituții de drept comunitar din perspectiva dreptului român. Ed. Logisticon, București, 2005, p. 219

constituirea societății cooperative este în principal promovarea intereselor economice ale membrilor cooperatori, iar cooperarea este un sector specific economiei (art. 2 și art. 7 din Legea nr. 1/2005); competența de soluționare a cererilor prin care se solicită anularea hotărârilor adunării generale a membrilor cooperatori care sunt contrare legii sau actului constitutiv aparține secțiilor comerciale ale tribunalelor, asemenea litigiilor fiind calificate de natură comercială datorită calității de comerciant a societății cooperative (art. 44(5) din Legea nr. 1/2005).

Componența predominant comercială a obiectului și scopului societății cooperative precum și calificarea de „agent economic” dată de lege acesteia sunt argumente care considerăm că pot fi determinante în stabilirea statutului acesteia de comerciant persoană juridică.